

NOVICE

gospodarskih, obertnijskih in narodskih stvari.

Izhajajo vsako sredo in saboto. Veljajo za celo leto po pošti 4 fl., sicer 3 fl.; za pol leta 2 fl. po pošti, sicer 1 fl. 30 kr.

Tečaj XIII.

V Ljubljani v saboto 2. junija 1855.

List 44.

Svetlemu knezu

Dr. Andreju Gollmayr-ju,

višemu škofu goriškemu in prvostolniku ilirskemu

o slovesnosti posvečenja

v Ljubljani 3. rožnika 1855.

Strune krepko obudite

Dansi v slavo se moža,

In ponosno zadonite

Od zemljé do verh neba,

Da vas čuje, kdor le čuje,

Kdor sloviti zna krepost,

Z vere vencom, kdor spoštuje,

Okrasenega modrost.

On četerti je u družbo

Jim s častjo pridružil se,

Vzel na rame težko službo,

Sin slovenske matere,

Močen kakor hrast stoletni,

Kakor sive skale rob,

Ki v sramoto ga prevzetni

Gloje časov ljuti zob,

Nikdar on se ne spodtakne,

Kjer nastavlja laž prekop,

Neresnici se ne umakne,

Ak nebeški poka strop.

Nja beseda, strele božje,

Nja beseda, hladni med,

Bistri um njega orožje,

Živa vera mu je sled.

Meč ognjeni u desnici

Derži katolški junak,

Križ zveličanja v levici

Naj Ti bo, vladika, znak!

Varno vódi Svojo čedo

Skoz nevarnosti sveta,

Varno pripelji u sredo

Družtva jo izvoljen'ga!

Toraj strune oglasite

Dansi v slavo se moža,

Krepko kakor grom donite

Od zemljé do verli neba!

Iz občnega zbora c. k. krajske kmetijske družbe v Ljubljani.

(Dalje).

Gosp. V. Peške je potem govoril o napravi in povzdigi tistih učilnic, kjer se mladi kmečki fantje kmetijstva učé. Rekel je, da je pred vsim potreba več podpork (štipendij) in naj se bi za pomnoženje njih prosila visoka vlada in prosili grajšaki in pa udje kmetijske družbe; gosp. grof Gustav Auersperg v Mokricah je berž pripravljen podpisati svoj delež za eno podporko; dalje je gosp. Peške rekel, da na obširni mokriški grajšini imajo učenci priložnost se djansko izučiti v vsih razdelkih gospodarstva, in da bi prav bilo, ako bi vse tri leta kmetijskih učilnic na deželi bile, ker prvo leto v Ljubljani se navadijo fantje bolj mehkužnega mestnega življenja, boljših jedil in postopanja brez dela, in gospodarstvo se mora djansko, ne pa iz bukev učiti.

Na to je dr. Bleiweis besedo poprijel in odgovoril, da tudi on spozna, da bi dobro bilo, ako bi bilo več štipendij, dokler naši kmetje, kakor drugod, še ne spoznajo potrebe, da tudi kmetijstvo se mora učiti kakor vsaka druga

znanost. Umno kmetovanje in gospodarstvo je težka vednost, ktera se opira na mnogo družih znanost, brez katerih ni mogoče biti umen gospodar, kakor ga sedanji časi terjajo, in ktere se sin ne more učiti pri vsakemu očetu, ki — čeravno sicer priden gospodar — vendar ne zna umnega kmetovanja, ktero ne ostaja terdovratno pri starih šegah, ampak se ravna po potrebah in skušnjah novih. Dokler tedaj naši kmetje ne bojo tega zapopadli, da je treba tudi kmetijstva se učiti, je res treba po štipendijah vabiti fante v šolo, kakor mora včasih mati otroku kako jabelko ali kaj družega podati, da se raji uči brati in pisati. Al pravi napredek našega kmetijstva se bo še le potem začel, kadar bo lastna spoznava napravila kakor drugod tudi naše stariše, da bojo dajali svoje sinove v kmetijske učilnice, in jih ne bo treba za njih lastni dobiček, da se kaj naučé, še plačevati. Tako dolgo tedaj — je govoril dr. Bleiweis — je dobro, da bi se moglo več štipendij deliti, in je poterdil nasvèt gosp. Peške-ta za pomnoženje podpork po imenovani trojni poti.

Al tega, da naj bi ne bilo prvo leto kmetijskih učilnic v Ljubljani, pa ne morem nikakor poterditi — je nadalje rekel dohtar. Ravno skušnje preteklih let, ko so vse tri leta kmetijskih učilnic na deželi bile, so učile potrebo, da eno leto, to je, pripravljavno leto — mora v Ljubljani biti, ker en sam, če še tako učen in priden gospod na deželi ali njegov namestnik, ni na nobeno vižo v stanu, učencev v vsih tistih znanostih podučiti, ktere so podlaga vsega družega učenja. V Ljubljani so za to trije učitelji in še ti imajo dosti opraviti, da iztešejo fante, ki pridejo iz ljudskih šol v to učilnico, in jih pripravne naredé za zapopadek potrebnih znanstev. Vsaka vednost ima svoj začetek pri taci znanstvih, ki so tako rekoč pervine za uno; tako je tudi s kmetijstvom. Tudi znanstvo kmetijstva se opira na take pervine, ki so mu podlaga, ki mu razjasnujejo zapopadek stoternih stvari, in katerih nauk se ne bo učenec nikdar s pridom učil, ako se mu ne razlagajo od verste do verste, od malega do večjega, skozi in skozi. To pa je le v šoli mogoče, kjer se razlaga vsak nauk dan za dnevom v eno mero tako dolgo, da se mu pride do konca; tu ni nič razterganega, ampak drugo se derži pervega, tretje družega in tako naprej. To pa ne more na deželi biti; tam tudi ni časa za to. Nauki pa, ki so podlaga kmetijstva, so: natoroznanstvo sploh; če učenec nima pravega zapopadka od stvari in važniših prigodb v natori, če, na priliko, nima nobenega zapopadka od občnih lastnosti stvari, od svetlobe, od gorkote, elektrike itd., če ne razume saj nekoliko od naravoslovskega zvezdoslovja in zemljopisa itd., kako bo si razjasnil sto in sto zgodb, ki jih ima vsak dan pred nosom; — če ne razume nič od kemije, ki nas uči obstojne dele pozemeljskih stvari, lastnosti zraka, vode, mnogoverstnih zemelj itd., kako bo zamogel zemljišča svoje prav obdelovati, za